

ADRODDIAD I'R CABINET

13 Rhagfyr 2016

Aelod Cabinet:	Cynghorydd Gareth Thomas
Pwnc:	Dyfodol Darpariaeth Addysg yn Nalgylch Y Berwyn
Swyddog Cyswilt:	Iwan T Jones – Cyfarwyddwr Corfforaethol

Argymhelliad

Argymhellir ymgynghori â chyrff llywodraethu ysgolion dalgylch Y Berwyn ar yr opsiwn i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Rheolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn ei ôl, yn unol ag adran 55 (5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 - gyda'r bwriad i ddychwelyd i'r Cabinet ym mis Ionawr 2017 i adrodd ar ganlyniad yr ymgynghoriad a chynnig argymhellion o ran y ffordd ymlaen.

1. CYFLWYNIAD

- 1.1 Pwrpas yr adroddiad hwn yw ceisio caniatâd Cabinet y Cyngor i ail ymweld â'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Rheolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn dilyn derbyn gohebiaeth gan gyfreithwyr Esgobaeth Llanelwy sy'n datgan eu diffyg cefnogaeth i'r cynnig yn ei ffurf bresennol.
- 1.2 Ym mis Medi 2016, derbyniwyd llythyr gan gyfreithwyr Esgobaeth Llanelwy (**Atodiad 1**) ymhle datganwyd na all yr Esgobaeth gefnogi'r cynnig i sefydlu'r Campws Dysgu yn ei ffurf bresennol. Y prif reswm am hyn yw gan nad ydynt yn derbyn ei fod yn briodol nac yn gyfreithiol bosib i'r Cyngor, nac unrhyw awdurdod lleol arall, weithredu fel hyrwyddwr ar gyfer cynnig i sefydlu ysgol wirfoddol gyda chymeriad crefyddol.
- 1.3 Yng ngoleuni'r safiad hwn, dychwelir y mater i sylw'r Cabinet i ystyried y sefyllfa.

2. CEFNDIR

- 2.1 Mae'r Cyngor wedi bod yn gweithredu Strategaeth 'Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd' ers ei mabwysiadu yn Ebrill 2009. Yn ei gyfarfod ar 9 Hydref 2012, penderfynodd y Cabinet ar 'Gynllun Blaenoriaethau - Maes Trefniadaeth Darpariaeth Addysg' gan ei sylfaenu ar y strategaeth hon. Yn unol â strategaeth Addysg Gynradd o'r Ansawdd Gorau i Blant Gwynedd, cafwyd trafodaethau ynglŷn â darpariaeth addysg yn nalgylch Y Berwyn ers 2009.
- 2.2 Cyflwynwyd adroddiad gerbron y Cabinet ar **1 Ebrill 2014**, ble cytunwyd i:
 - Rhoi caniatâd i ehangu'r gwaith i alluogi llunio ystod o fodelau fyddai'n cyfarch agweddau strategol, rheolaethol a/neu lywodraethol ar gyfer y dalgylch yn ei gyfanrwydd, gyda'r bwriad o gyflwyno argymhellion penodol ar gyfer ymgynghori statudol yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 i'r Cabinet*
 - Rhoi awdurdod i gynnal asesiad er adnabod a mesur yr angen yn y dalgylch ar gyfer darpariaeth addysg o gategori a dynodiad penodol ac i gyfarch anghenion y broses o adnabod yr argymhellion fel y nodir yn i. Uchod.*
 - Gan fod un o ysgolion y dalgylch yn ysgol wirfoddol a gynorthwyir yr Eglwys yng Nghymru, (VA), dirprwyo'r hawl i'r Aelod Cabinet Addysg, Plant a Phobl Ifanc gynnal rhag-ymgynghoriad gyda'r Eglwys yng Nghymru yn unol â gofynion Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013. Yna, gellir cyflwyno adroddiad pellach i'r Cabinet gyda opsiwn a ffafir i ofyn caniatâd i gynnal cyfnod o ymgynghori statudol arno.*
- 2.3 Yn dilyn hyn, bu amrywiol drafodaethau rhwng Ebrill 2014 ac Ionawr 2015 i drafod gwaith cefndirol yn seiliedig ar y dalgylch cyfan. Roedd hyn yn cynnwys trafodaethau ar y rhestr hir o fodelau, y ffordd ymlaen arfaethedig, (h.y. y cyfeiriad ar y pryd), ac eglurhad o'r prosesau statudol.

2.4 Cynhaliwyd asesiad cydraddoldeb ar y rhestr hir o fodelau posib gan roi sylw penodol i ffactorau megis hil, rhyw, anabledd, iaith, crefydd neu gred ac oedran. Cyfeiriwyd at y sefyllfa bresennol a'r polisïau a threfniadau oedd eisoes mewn lle a fyddai'n sicrhau fod y cynnig yn ystyried ac yn cyd-fynd â hawliau cyfartal.

2.5 Gan fod nifer o fodelau'r rhestr hir yn cyfeirio at y posibilrwydd o gael effaith ar ddarpariaeth addysg gynradd Eglwysig, comisiynwyd ymgynghorydd annibynnol i gynnal asesiad pellach. Pwrpas yr asesiad yma oedd asesu'r galw am wahanol fathau o ysgolion yn y dalgylch fel bod modd ystyried y galw yn lleol wrth benderfynu ar yr opsiwn a ffafrir. Rhai pwyntiau allweddol ddaeth i'r amlwg o ganlyniad yr asesiad oedd y ffaith mai ansawdd yr addysg oedd y ffactor pwysicaf i rieni wrth iddynt ddewis ysgol ar gyfer eu plentyn - gan fod 79% o'r ymatebwyr wedi nodi mai hwn oedd y ffactor bwysicaf mewn ysgol. Nid oedd barn benodol o ran categori'r ysgol naill ffordd neu'r llall. Cadarnhawyd mai materion addysgol - ansawdd, perthynas dda gyda'r ysgol a safon yr adnoddau a'r amgylchedd ddysgu oedd y prif ffactorau a ystyriwyd yn bwysig mewn ysgol.

2.6 Bu trafodaethau cyson gyda chynrychiolwyr yr Eglwys yng Nghymru ers cychwyn y broses ad-drefnu yn nalgylch Y Berwyn. Yn unol â'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013), cynhaliwyd cyfnod o rag-ymgynghroi hefo'r Eglwys yng Nghymru rhwng 15 Rhagfyr 2014 a 19 Ionawr 2015. Datganwyd ymateb yr Eglwys yng Nghymru mewn llythyr dyddiedig 19 Ionawr 2015. Dyma oedd barn yr Eglwys:

“Ar ôl ystyried y dewisiadau yn ofalus, mae Esgobaeth Llanelwy yn cytuno mai dewis 3, sef sefydlu campws dysgu gydol oes 3 – 19 oed, sydd fwyaf priodol i'w ystyried a dod yn destun ymgynghori ymhellach. Fodd bynnag, am y rhesymau a roddwyd yn yr ymateb hwn, teimlir y dylai statws y campws fod yn wirfoddol a reolir neu'n wirfoddol a gynorthwyr.”

2.7 Yn dilyn y rhag-ymgynghoriad, ac yn dilyn cynnal gwerthusiad llawn o'r opsiynau, ffafriwyd y model oedd yn golygu cau Ysgol Bro Tegid, Ysgol Beuno Sant ac Ysgol Y Berwyn, a sefydlu Campws Dysgu Cyfrwng Cymraeg, Gwirfoddol a Reolir ar safle presennol Ysgol y Berwyn, i ddisgyblion 3-19 oed. Cyflwynwyd adroddiad pellach gerbron y Cabinet ar 19 Chwefror 2015 i geisio caniatâd i weithredu'r broses statudol i gwblhau'r broses ad-drefnu ysgolion yn y dalgylch. Yn y cyfarfod, penderfynwyd:

- i. I ymgymryd â phroses o ymgynghori statudol yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 i gau Ysgol Bro Tegid, Ysgol Beuno Sant ac Ysgol Y Berwyn. Y bwriad yw y bydd yr ysgolion yn cau ar 31 Awst 2018.
- ii. I ymgymryd â phroses o ymgynghori statudol yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 ar yr opsiwn a ffafrir, sef i sefydlu Campws Dysgu Gydol Oes 3-19 Cyfrwng Cymraeg Statws gwirfoddol a reolir, (VC), ar safle presennol Ysgol Y Berwyn. Y bwriad yw y bydd yr ysgol yn agor ar 1 Medi 2018.
- iii. I ymgymryd â phroses o ymgynghori statudol ar ffedereiddio tair ysgol wledig dalgylch Y Berwyn, sef Ysgolion Bro Tryweryn, Ffridd y Llyn ac OM Edwards.

2.8 Yn unol â gofynion statudol y Cod Trefniadaeth Ysgolion (006/2013), a Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013, cynhaliwyd cyfnod o ymgynghori statudol ar y cynnig gydag ymgynghorai perthnasol rhwng 11 Mawrth a 28 Ebrill 2015.

2.9 Ar 2 Mehefin 2015 cyflwynwyd adroddiad i'r Cabinet yn cynnwys yr holl sylwadau a dderbyniwyd yn ystod y cyfnod ymgynghorol. Fe ddatganwyd yn yr adroddiad fod yr Eglwys

“...wedi cadarnhau eu hawydd a'u bwriad i weithio'n agos gyda'r gymuned er mwyn dangos mai'r bwriad yw cydweithio er mwyn sefydlu ysgol Cyfrwng Cymraeg Gristnogol sy'n gwasanaethu'r holl gymuned ac yn darparu addysg o ansawdd.”

Yn yr un adroddiad cyhoeddwyd fod yr Eglwys yng Nghymru wedi cytuno i'r isod, mewn ymgais i leddfu'r pryderon lleol ynglŷn â gosod statws Eglwysig ar yr ysgol arfaethedig:

- i. Lleihau cynrychiolaeth yr Eglwys ar y Corff Llywodraethu i ddwy sedd o bedair, a chynnig y ddwy sedd arall i enwadau eraill er mwyn adlewyrchu cymeriad a thraddodiadau'r ardal
- ii. Datgan bod yr Eglwys yn hollol agored i gefnogi pe bynnag enw fydd y Corff Llywodraethu Cysgodol yn ei roi ar y Campws

- iii. Cadarnhau cefnogaeth lwyr o du'r Eglwys i ddatblygu'r Campws fel sefydliad fydd yn cryfhau'r iaith Gymraeg.

2.10 Yn eu cyfarfod ar 2 Mehefin 2015, penderfynodd y Cabinet fel a ganlyn:

- i. Cymeradwyo'r cynnig i gau Ysgol Bro Tegid, Ysgol Beuno Sant ac Ysgol Y Berwyn ar 31 Awst 2018 a sefydlu Campws Dysgu 3-19 Cyfrwng Cymraeg statws Gwirfoddol a Reolir, (VC), ar safle presennol Ysgol Y Berwyn i agor ar 1 Medi 2018.
- ii. Cymeradwyo cyhoeddi rhybuddion statudol ar y cynnig yn (i) uchod yn unol â gofynion Adran 48 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013.
- iii. Yn dilyn ystyried sylwadau'r ymgynghoriad yn gysylltiedig â phwysigrwydd penodi pennaeth a'r angen iddo gael ei benodi o flaen amser, cymeradwyo penodi a chyllido pennaeth y Campws Dysgu 3-19 o arbedion y cynllun, am o leiaf blwyddyn cyn agor yr ysgol ym Medi 2018.

2.11 Yn unol â phenderfyniad y Cabinet ar 2 Mehefin 2015, cyhoeddwyd rhybudd statudol ar 17 Mehefin 2015 a cynhaliwyd cyfnod o wrthwynebu statudol ar y cynnig rhwng 17 Mehefin a 15 Gorffennaf 2015. Dyma grynodedb o destun y Rhybudd Statudol:

- (a) CAU Ysgol Y Berwyn, Y Bala, Gwynedd LL23 7RU, YSGOL BRO TEGID, Y Bala, Gwynedd, LL23 7BN, YSGOL BEUNO SANT, Y Bala, Gwynedd, LL23 7UU (Ysgol Wirfoddol a Gynorthwyir, Eglwys yng Nghymru), ar 31 Awst 2018.
- (b) SEFYDLU YSGOL 3-19 newydd, Cyfrwng Cymraeg, (Gwirfoddol a Reolir, Eglwys yng Nghymru) newydd ar 1 Medi 2018. Bydd yr YSGOL 3-19 ar un safle, sef safle presennol Ysgol Y Berwyn, Y Bala, Gwynedd, LL23 7RU.

2.12 Yn dilyn y cyfnod gwrthwynebu, gofynnwyd i'r Cabinet ystyried adroddiad ffurfiol o'r gwrthwynebiadau a'r ymateb iddynt cyn gwneud penderfyniad terfynol i weithredu'r cynnig ai peidio. Yn eu cyfarfod ar 15 Medi 2015, penderfynodd y Cabinet i:

- i. (G)weithredu ar y cynnig i gau Ysgol Bro Tegid, Ysgol Beuno Sant ac Ysgol Y Berwyn, yn nhref Y Bala ar 31 Awst 2018 a sefydlu Campws Dysgu 3 – 19, Cyfrwng Cymraeg, Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru), ("Y Campws"), ar safle presennol Ysgol Y Berwyn i agor ar 1 Medi 2018
- ii. Bydd Cyngor Gwynedd yn cynnal adolygiad o berfformiad yr ysgol fydd yn cynnwys ansawdd yr addysg a ddarperir, cynnydd addysgol, profiadau diwylliannol a chymdeithasol y disgyblion, y defnydd o adnoddau, ac unrhyw effaith y categori Gwirfoddol a Reolir, (VC, Eglwys yng Nghymru), ar yr uchod wedi dwy flynedd o ddyddiad agor y Campws. Bydd hyn yn cynnwys ymgynghori gyda rhieni, darpar-rieni a thriogion yr ardal er mwyn dod i farn ar briodoldeb yr addysg a'r statws eglwysig.

2.13 Daeth penderfyniad y Cabinet yn weithredol ar 30 Medi 2015, a llythyrwyd yr holl ymgynghorai oedd yn gysylltiedig â threfniadaeth ysgolion yn Nhref Y Bala i'w hysbysu am y penderfyniad hwnnw. Yn unol â gofynion y Cod, daeth cyfnod at-gyfeirio'r penderfyniad at weinidogion Cymru i ben ar 27 Hydref 2015 - ni chyfeiriwyd y penderfyniad.

3. DIWEDDARIAD

3.1 Ar 9 Medi 2016, derbyniwyd llythyr gan gyfreithiwr Esgobaeth Llanelwy ynglŷn â phrosiect Y Berwyn (**Atodiad 1**). Yn gryno, fe ddatgenir yn y llythyr na all yr Esgobaeth gefnogi'r cynnig yn ei ffurf bresennol am nad ydynt yn derbyn ei fod yn briodol nac yn gyfreithiol bosib i'r Cyngor, nac unrhyw awdurdod lleol arall, weithredu fel hyrwyddwr ar gyfer cynnig i sefydlu ysgol wirfoddol gyda chymeriad crefyddol. Roedd hyn ar gefn gohebiaeth fanwl rhwng yr Eglwys yng Nghymru a Llywodraeth Cymru, gyda'r Eglwys yn gwrthwynebu'n gryf y cysyniad a'r ddarpariaeth yn Neddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013. Noder yn y llythyr:

"The diocese of St Asaph will not be able to consider such a school so promoted as a Church in Wales school. Nor does your authority have the power to have it designated as such. Your notice should have made it clear that the diocese would promote the new school."

3.2 Yn ogystal, fe ddatgenir yn y llythyr fod yr Esgobaeth o'r farn mai'r unig ddatrysiad i'r sefyllfa fyddai cyhoeddi Rhybudd diwygiedig wedi'i arwyddo ar y cyd gan Esgobaeth Llanelwy a Chyngor Gwynedd. Yn yr un llythyr, amlygwyd pryderon yr Esgobaeth ynglŷn â'r ffaith nad yw safle Ysgol Beuno Sant yn cael ei ymgorffori yng nghynlluniau'r Campws. O ganlyniad, gofynnwyd i'r Cyngor gytuno i unai:

- i. ymgorffori safle Ysgol Beuno Sant yng nghynlluniau'r Campws Dysgu newydd; neu
- ii. gytuno i werthiant safle Ysgol Beuno Sant cyn i'r ysgol gau

3.3 Yn dilyn hynny, mewn e-bost dyddiedig 24 Hydref 2016 gan gyfreithiwr yr Esgobaeth, cynigiodd yr Esgobaeth datrysiaid amgen, fyddai, yn eu barn nhw, yn osgoi'r angen i ail gyhoeddi'r Rhybudd:

"What I propose is that in view of the timetable for this project we at LBMW draft a short agreement between the diocese and the LA to the effect that despite the fact that the LA has itself purported to promote this project and has alone signed the Statutory Notice, the LA will now proceed as though the diocese had signed the Notice and will in every respect treat the diocese as the effective promoter of the new C in W school."

3.4 Eto, byddai'r datrysiaid hwn yn amodol ar gytundeb y Cyngor i ymgorffori safle Ysgol Beuno Sant yng nghynlluniau'r Campws arfaethedig. Yn ogystal, yn yr un e-bost, fe osodai'r Esgobaeth amod pellach ar y datrysiaid amgen:

"This proposal is conditional... on your Authority accepting that all future proposals for new Church in Wales schools in your Authority will be taken forward with the diocese being fully involved and a co-signatory with the Authority in publishing a joint Statutory Notice. If your Authority can agree to these conditions then the diocese would be prepared to move forward on this occasion as set out below"

3.5 Llythyrwyd yr Esgobaeth a'u cyfreithwyr ar 15 Tachwedd 2016 (**Atodiad 2**), gan ddatgan y bwriad i adrodd ar a thrafod y materion a amlygwyd ganddynt mewn cyfarfod o'r Cabinet cyn diwedd y flwyddyn. Derbyniwyd e-bost pellach gan gyfreithwyr yr Esgobaeth ar 22 Tachwedd 2016 yn ategu eu safiad mai, yn unol â'u barn nhw, yr unig ffordd briodol ymlaen fyddai i'r Cyngor ail redeg yr ymgynghoriad a chyhoeddi rhybudd statudol o'r newydd, ar y cyd gan yr Esgobaeth a'r Cyngor. Nodwyd yn ogystal na fyddai'r Esgobaeth yn gwrthwynebu i'r broses bresennol barhau pe bai'r Cyngor yn sicrhau bod yr Esgobaeth yn cael eu trin fel hyrwyddwr y cynnig a'r Campws arfaethedig o hyn allan. Er hynny, cynigwyd y datrysiaid yma eto ar yr amod fod y Cyngor yn cytuno fod unrhyw gynnis i'r dyfodol ar gyfer sefydlu ysgol wirfoddol yr Eglwys yng Nghymru yn cael eu datblygu, cynnis a'u hyrwyddo gan yr Esgobaeth yn hytrach na'r Cyngor.

4. YSTYRIAETHAU

4.1 Mae diffyg cefnogaeth yr Esgobaeth i'r cynnis yn ei ffurf bresennol yn fater sy'n achosi risg sylweddol i wireddiad y cynllun yn Y Bala.

4.2 Pwysleisir fod y cynllun a'r broses ad-drefnu yn ei gyfanrwydd wedi ei ddatblygu ar sail partneriaeth a thryloywder hefo Esgobaeth Llanellwyr a Bangor. Nid oes unrhyw amheuaeth fod y Cyngor wedi gweithredu'n unol â gofynion statudol y ddeddfwriaeth a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 cysylltiedig wrth ddatblygu'r cynnis. Nodir ar y pwynt hwn nad yw'r Cyngor yn cytuno â safiad yr Esgobaeth sy'n anghytuno â'r cymal yn Neddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 sy'n rhoi grym i'r Cyngor, fel awdurdod lleol, hyrwyddo Ysgolion gwirfoddol gyda chymeriad crefyddol. Yn ymarferol, gan ystyried goblygiadau strategol allweddol yn ymwneud â pharhad addysg gynradd ac uwchradd yn yr ardal, roedd hi'n hanfodol fod y Cyngor yn gweithredu fel cynigydd ar gyfer y cynllun arfaethedig.

4.3 Yn absenoldeb cydweithrediad gan yr Eglwys, rhaid cydnabod y byddai safiad yr Esgobaeth yn gwneud gweithredu ar gynnis i sefydlu Campws Dysgu, Gwirfoddol a Reolir, yr Eglwys yng Nghymru, yn afresymol o anodd. Deur i'r casgliad yma am sawl rheswm, gan gynnwys y rhesymau a ganlyn:

- i. Datgenir yng ngohebiaeth cyfreithwyr Esgobaeth Llanellwyr nad yw'r Eglwys yn fodlon trin yr ysgol newydd fel Ysgol yr Eglwys yng Nghymru os yw'r cynnis a'r rhybudd statudol yn parhau yn eu ffurf bresennol. Fe nodir yn glir yn y rhybudd statudol y bydd y Campws Dysgu newydd yn Gampws Gwirfoddol Yr Eglwys yng Nghymru. Heb gydweithrediad y corff crefyddol dynodedig, mae'n anodd gweld sut gall y Cyngor gydymffurfio â rhwymedigaeth i sefydlu Campws gwirfoddol a reolir gyda chymeriad crefyddol.
- ii. Mae Atodlen 3 o'r Ddeddf (2013) yn gofyn am drosglwyddo adeiladau'r ysgolion i'r Eglwys. Anodd fyddai cwblhau trafodion o'r fath heb gydsyniad a chyfranogiad yr Eglwys.

- iii. Yn unol â Rheoliadau Llywodraethant Ysgolion a Gynhelir (Cymru) 2005, mae angen apwyntio llywodraethwyr sylfaenol i gorff llywodraethol y Campws Gwirfoddol a Reolir newydd. Er y byddai'n bosib i gorff cysgodol gael cworwm heb lywodraethwyr o'r fath, mae adran 50 o'r Ddeddf Addysg 2005 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r llywodraethwyr yma ethol arolygwr i arolygu safon addysg grefyddol mewn ysgol Wirfoddol a Reolir.
 - iv. Mae'r datrysiad a gynigir gan yr Esgobaeth, sef eu bod yn cael eu trin o hyn allan fel cyd gynigwyr yn amodol ar y cytundeb fod safle Beuno Sant yn cael ei ymgorffori yng nghynlluniau'r Campws newydd. Gwnaethpwyd yn glir yn y ddogfennaeth a gyhoeddwyd fel rhan o'r broses statudol mai ar safle Ysgol Y Berwyn yn unig fyddai'r Campws yn cael ei leoli, yn ogystal â'r ffaith mai cynnig gan y Cyngor ydoedd. O ganlyniad felly, byddai'r Cyngor yn gweithredu'n groes i'r cynnig pe tai'n derbyn datrysiad yr Esgobaeth. Yn ogystal, byddai ymgorffori safle Beuno Sant yn anwybyddu casgliad asesiad y Cyngor o anghenion y Campws newydd ac yn debygol o effeithio ar anghenion cyllidol y prosiect adeiladu.
- 4.4 Dylid nodi yn ogystal, yn ystod y broses statudol, oedd yn cynnwys cyfnod ymgynghori a chyfnod gwrthwynebu, na wnaeth Esgobaeth Lanelwy wrthwynebu'r cynnig oedd yn destun yr ymgynghoriad, nac ychwaith y ffurf y cyhoeddwyd y rhybudd statudol. Amlygir yn ogystal, na wnaeth yr Esgobaeth ymarfer eu hawl o dan Adran 54 o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 i gyfeirio'r penderfyniad at Weinidog Cymru o fewn 28 diwrnod i benderfyniad y Cyngor.
- 4.5 Yn eu llythyr dyddiedig 9 Medi 2016, awgrymai'r Esgobaeth y byddai modd datrys y sefyllfa trwy ail-gyhoeddi rhybudd statudol fyddai wedi'i arwyddo ar y cyd gan Esgobaeth a'r Cyngor a chan ymgorffori safle Ysgol Beuno Sant yng nghynlluniau'r Campws arfaethedig - ni fyddai hyn yn cyfarch gofynion y Ddeddf 2013 nac ychwaith y Cod Trefniadaeth Ysgolion cysylltiedig.
- 4.6 Mae adran 55 (2) o'r Ddeddf 2013 yn ei gwneud hi'n ofynnol i'r Cyngor, fel y cynigydd, weithredu ar y cynnig yn unol â'r hyn a gymeradwywyd neu penderfynwyd arno, oni bai ei fod yn penderfynu yn unol ag adran 55 (5) y byddai gweithredu ar y cynnig yn afresymol o anodd, neu'n amhriodol o ganlyniad i newid yn yr amgylchiadau ers cymeradwyo'r cynnig. Byddai canfyddiad o'r fath, yn unol ag adran 55 (8), gyfystyr â phenderfyniad i beidio â gweithredu'r cynigion o gwbl, ac ni fyddai modd cau ysgolion Y Bala nac agor y Campws newydd, heb i broses statudol lawn, gan gynnwys ymgynghoriad statudol, gael ei ail gychwyn a chynigion newydd yn cael eu cyhoeddi yn dilyn ymgynghoriad o'r fath. Ni fyddai modd gwarantu mai'r cynnig presennol fyddai testun yr ail ymgynghoriad.
- 4.7 Gan ystyried safiad a chynigion amgen yr Esgobaeth yng nghyd-destun gofynion y Ddeddf 2013 a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion cysylltiedig, deuir i'r casgliad fod gan y Cabinet ddau opsiwn wrth symud y prosiect yn ei flaen, sef:
- i. Naill ai mae'r cynnig i sefydlu'r Campws Dysgu ar safle Ysgol Y Berwyn yn unig, a hynny heb ymgorffori safle Ysgol Beuno Sant yn y cynlluniau, yn cael ei weithredu'n llawn gan y Cyngor, er gwaethaf y risg a'r anawsterau posib y mae safiad o ddiffyg cefnogaeth yr Esgobaeth yn ei achosi; neu,
 - ii. Yn ddarostyngedig i ganlyniad ymgynghoriad â'r cyrff llywodraethu y mae'r cynnig yn effeithio arnynt, gall y Cyngor ddod i'r casgliad y byddai hi'n afresymol o anodd neu'n amhriodol gweithredu'r cynnig. Os deuir i'r casgliad hwn, byddai'r cynnig presennol yn cael ei dynnu'n ôl, ac o ganlyniad, byddai'n rhaid ail gychwyn proses statudol o'r newydd i ad-drefnu'r ddarpariaeth yn nalgylch Y Berwyn.
- 4.8 Yn ymarferol, ac oherwydd y materion a amlinellir yn yr adran yma o'r adroddiad ac eithrio 4.7(i) uchod mae symud ymlaen i gyfeiriad amgen, boed yn cyd-fynd â dymuniadau'r Eglwys ai pheidio, yn golygu adolygiad o'r cynnig sydd wedi ei gadarnhau a dilyn proses Adran 55(5). Fodd bynnag, cyn dod i'r casgliad ar y ffordd ymlaen, mae'r Cod Trefniadaeth Ysgolion 2013 yn gosod gofyn fod ymgynghoriad yn cael ei gynnal gyda chyrrff llywodraethu'r ysgolion sydd yn cael eu heffeithio gan y bwriad.

5. FFACTORAU ERAILL

- 5.1 Yn y rhan yma o'r adroddiad, nodir y ffactorau a risgiau eraill y mae angen i'r Cabinet fod yn ymwybodol ohonynt:
- i. Buddsoddiad Llywodraeth Cymru: Mae'r cynllun presennol yn buddsoddi £10.27m yn ardal Y Bala, gyda £5.3m o'r swm hwn yn grant gan Lywodraeth Cymru. Noder fod grant Llywodraeth Cymru wedi'i gymeradwyo yn dilyn cyflwyno Achos Busnes llawn i'r Llywodraeth. Rhaglenwyd y prosesau statudol a'r broses ceisiadau am grant cyfalaf fel eu bod yn cael eu cwblhau a'u derbyn ymhell o flaen llaw dyddiad cychwyn y gwaith adeiladu. Er nad ydym yn rhagweld unrhyw effaith ar ein gallu i gwblhau'r prosiect adeiladu sydd bellach ar droed, yn yr adroddiad ym mis Ionawr 2017, bydd rhaid cloriannu a chyfarch unrhyw effaith bosib y gall newid yng nghyfeiriad y prosiect ei gael yng nghyd-destun amodau a thelerau'r grant.
 - ii. Parhad dewis darpariaeth eglwysig yn ne Meirionnydd: Roedd yr angen i bennu statws cyfreithiol y Campws yn destun ystyriaeth fanwl yn ystod y cyfnod ymgynghori, y cyfnod gwrthwynebu, a'r adroddiad Cabinet dyddiedig 15 Medi 2015. Un o'r rhesymau a'r ffactorau dros ymgynghori ar osod statws Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru), ar y Campws arfaethedig oedd y gyd-ddarpariaeth sy'n bodoli ar hyn o bryd yn y dalgylch, sef darpariaeth Wirfoddol a Gynorthwyr, (VA), yn Ysgol Beuno Sant, yn ogystal â'r penderfyniad strategol i sicrhau parhad dewis o ddarpariaeth o fewn ardal ehangach yn ne'r Sir. Bydd y ffactorau hyn yn parhau fel ystyriaethau wrth i'r Cyngor ystyried y ffordd ymlaen.

6. CAMAU NESAF

- 6.1 Os bydd y Cabinet yn penderfynu derbyn yr argymhelliad a gyflwynir yn adroddiad hwn, yna rhagwelir y bydd:
- i. Ymgynghoriad hefo cyrff llywodraethu ysgolion dalgylch Y Berwyn, ar yr opsiwn i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn ei ôl yn cael ei gynnal rhwng **14 a 29 Rhagfyr 2016**
 - ii. Adroddiad yn cael i gyflwyno i'r Cabinet ar **17 Ionawr 2017** er mwyn adrodd ar ganlyniad yr ymgynghoriad a phenderfynu os dylid tynnu'r cynnig yn ei ôl ai peidio. Yn ddarostyngedig i'r penderfyniad, ceisio caniatâd i ymgynghori'n statudol ar y model ffafredig (amgen)

7. CRYNODEB

- 7.1 Gan ystyried safiad a chynigion amgen yr Esgobaeth yng nghyd-destun gofynion y Ddeddf 2013 a'r Cod Trefniadaeth Ysgolion cysylltiedig, deuir i'r casgliad fod gan y Cabinet ddau opsiwn wrth symud y prosiect yn ei flaen, sef:
- i. Naill ai mae'r cynnig i sefydlu'r Campws Dysgu ar safle Ysgol Y Berwyn yn unig, a hynny heb ymgorffori safle Ysgol Beuno Sant yn y cynlluniau, yn cael ei weithredu'n llawn er gwaethaf y risg a'r anawsterau posib y mae safiad o ddiffyg cefnogaeth yr Esgobaeth yn ei achosi; neu,
 - ii. Yn ddarostyngedig i ganlyniad ymgynghoriad â'r cyrff llywodraethu y mae'r cynnig yn effeithio arnynt, gall y Cyngor ddod i'r casgliad y byddai hi'n afresymol o anodd neu'n amhriodol gweithredu'r cynnig. Os deuir i'r casgliad hwn, byddai'r cynnig presennol yn cael ei dynnu'n ôl, ac o ganlyniad, byddai'n rhaid ail gychwyn proses statudol o'r newydd i ad-drefnu'r ddarpariaeth yn nalgylch Y Berwyn.
- 7.2 Felly, wrth ofyn i'r Cabinet gymeradwyo'r argymhelliad i ymgynghori â chyrff llywodraethu ysgolion dalgylch Y Berwyn, ar yr opsiwn i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn ei ôl, amlygir y materion isod y dylid rhoi ystyriaeth iddynt;
- i. Gohebiaeth gan gyfreithiwr Esgobaeth Llanelwy sy'n datgan eu diffyg cefnogaeth i'r cynnig yn ei ffurf bresennol.

- ii. Ac eithrio parhau gyda'r cynnig presennol petai dymuniad i dderbyn y datrysiadau a roddir ymlaen gan yr Esgobaeth ai pheidio, ni ellir gweithredu hyn heb dynnu'r cynnig presennol yn ôl a chychwyn ar y broses o ail ymgynghori ar gynnig amgen.

8. ARGYMHELLIAD

Argymhellir ymgynghori â chyrff llywodraethu ysgolion dalgylch Y Berwyn, ar yr opsiwn i dynnu'r cynnig i sefydlu Campws Dysgu 3-19 Gwirfoddol a Reolir (VC, Eglwys yng Nghymru) yn nhref Y Bala yn ei ôl, yn unol ag adran 55 (5) o Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion 2013 - gyda'r bwriad i ddychwelyd i'r Cabinet ym mis Ionawr 2017 i adrodd ar ganlyniad yr ymgynghoriad a chynnig argymhellion o ran y ffordd ymlaen.

Barn yr aelodau lleol

Bydd unrhyw sylwadau gan yr Aelodau Lleol yn cael eu cyflwyno yn y cyfarfod.

BARN Y SWYDDOGION STATUDOL

Y Prif Weithredwr:

“Yn amlwg mae'r datblygiad diweddaraf yma gan yr Eglwys yng Nghymru yn ei gwneud hi'n eithriadol o anodd i ni barhau gyda'r cynigion presennol yn enwedig o gofio ein bod yn dibynnu ar eu cydweithrediad i wneud hynny, ac maent wedi gosod y Cyngor mewn sefyllfa anffodus.

Mae'r adroddiad yn amlinellu'r dewisiadau sydd gennym ac mae'r argymhelliad i weld yn un rhesymol yn yr amgylchiadau.”

Y Swyddog Monitro:

“Paratowyd yr adroddiad yma mewn ymgynghoriad agos a'r gwasanaeth cyfreithiol ac rwy'n fodlon fod y cynnwys a'r argymhellion yn briodol.”

Y Pennaeth Cyllid:

“Dylid ceisio datrys y sefyllfa bresennol yn ymwneud a'r ysgol i'w sefydlu yn nalgylch Y Berwyn yn ddi-oed, trwy ddilyn trefn briodol. Dylid anelu i isafu'r risg ariannol, trwy hawlio a defnyddio'r arian grant ar amser, gan osgoi llithriad yn amserlen y prosiect cyfalaf.”